

Mindeplader i Torsted kirke.

Ved TORSTEN BALLE

PÅ NORDVÆGGEN i Torsted kirke hang der for ca. 40 år siden nogle mindeplader af samme art som dem, der nævnes i artiklen: Mindeplader fra Vester Vandet kirke (årbog 1957 og 1958). Senere blev de lagt op på loftet og næsten glemt, indtil de for kort tid siden blev hentet ned og derpå rensset, undersøgt og fotograferet, for at både deres udseende og deres indskrifter kunne blive bevaret.

De fleste af pladerne har visse træk fælles, selv om udførelsen er forskellig: En oftest oval, hvælvet plade med indskrift, omgivet af en egekrans, der fomeden afbrydes af et fodstykke og foroven slutter sig til et topstykke med symbolske figurer, undertiden omgivet af en laurbærkrans. På nr. 8 og 9 er skriftpladen omgivet af en flad ramme i stedet for af en egekrans; på nr. 11 er den flankeret af to engle.

Materialet er forfinnet jernplade (blik). Nr. 9 er dog af zink.

Skriftpladen er oftest hvidmalet med sort latinsk skriveskrift. Nr. 4, 9, 10 og 12 har sort plade med hvid latinsk skriveskrift, nr. 11 har hvid plade med sort gotisk skriveskrift, hvori bogstavet å (bolle-å) forekommer.

Pladernes forbilleder er måske de kisteplader, der var almindelige på fornemme folks kister. En sådan kisteplade fra Thisted kirke er omtalt i årbog 1954, s. 177 f. Tre andre kisteplader hænger i Thisted kirke. De har siddet på kisterne, der stod i gravkældere og har virket både som eftermæle og som pryde på kisten.

Beslægtet med disse kisteplader er også de testimonier og ligvers, som H. F. Feilberg omtaler i "Dansk Bondeliv" i afsnittet om begravelse. Han fortæller, at i ældre tid var det jævnlig skik, at degnen forfattede et såkaldt testamente, en udsigt over den afdødes liv, holdt i en såre gudelig tone, men i regelen fuldstændig indholdsløst, uden hvad den afdødes nærmeste familieforhold angik. Dette blev forelæst af præsten i kirken eller ved graven. Senere fortæller han, at kistelåget var besat med krans af tøjblomster, der indfatter et stykke papir med ligvers, medens forsingerne på kisten i regelen fremstiller sommerfugle med udbredte vinger.

Sådanne testamenter eller testimonier, som de også kaldes, med tilføjede vers, skrevet til lejligheden, kan man endnu finde ophængt i glas og ramme i hjemmene. De er sirligt prentet og prydet med tegnede, ofte farvelagte ornamenter.

Den art mindeplader, der omtales her, har også ligget på kisterne. Det siges udtrykkelig i indskrifterne på de ældste plader. Da de er forsynet med påloddet øsken eller med hul til ophængning, har det imidlertid ikke været meningen, at de skulle følge med kisten i graven. I en jordfyldt grav ville de jo heller ikke tjene noget formål, men hurtigt ruste op. De må være bestemt til at hænges op i kirken, for i hjemmene er de kun fundet i de tilfælde, hvor familien har hentet dem i kirken, efter at de var blevet taget ned af kirkevæggen og lagt til side.

Hvem der har forfattet pladernes tekst, der måske er blevet læst op ved begravelsen som de ovennævnte testimoniers, ved man ikke med sikkerhed, måske er det degnen. Herpå tyder for Torsted-pladernes vedkommende

det forhold, at teksterne i den gamle lærer Jensens tid (1828-1860) er meget ensartede, men derefter ændrer karakter.

Pladernes bevaringstilstand er ret god. På de skriftplader, der har hvid bund og sort skrift, er teksterne velbevarede, mens de, der har sort bund og hvid skrift, er næsten ulæselige på grund af rustangreb. Kun på nr. 9 er hvid tekst på sort bund godt bevaret. Det skyldes, at pladen er af zink. De ældste pladers spinkle egekrans har lidt noget under rustangreb og ublid behandling, og flere topstykker er defekte.

Nedenfor er mindepladerne beskrevet i kronologisk orden. Den ældste er fra 1842, den yngste fra 1871.

1. 1842.

Af sand Taknemmelighed og Skjønsomhed lagdes denne Plade paa Kisten, der gemmer Støvet af den hæderlige Gaardmand

Thomas Christensen Vestergaard

født i Thordsted d. 8. April 1767 gift den 22de Februar 1801 med daværende Enkekone *Ane Margrethe Pedersdatter* der vandrede ved hans Side i 40 Aar og 9 Maaneder i hvilket kjerligt Ægteskab han blev Fader til 2 Sønner og 4re Døttre, Han døde i Thordsted d. 1ste Decembr 1842 efter at have opnaaet en Alder af 75 Aar og 8te Maaneder.

I sin efterladte Slægt og Venners Hjerte reiste han sig et Eftermæle, der kraftigere end noget Gravminde vidner om, at han var den virksomme og trofaste Mand og Fader, thi skal hans Ihukommelse velsignes og længe bevares i skjønne Hjerter.

Ægformet, hvælvet skriftplade 22 x 80 cm med ophøjet midtbånd, fomeden en halvros af laurbærblade, foroven som topstykke en lille, oval, hvælvet plade med påloddet "frit svævende" sommerfugl. Om pladen en egekrans med spredte blade og agern. Fodstykke formet som en vasefod.

Pladen hvid med sort skriveskrift.

Thomas Christensen Westergaard var søn af Christen Lauritsen Westergaard, f. 1731 i Nors død 1805 og hustru Anne Christensdatter Bach, f. 1739 død 1805. Faderen var broder til Peder Lauritsen Westergaard, fra hvem slægten Nordentoft fra Klitmøller stammer (se årbog 1957, s. 306). Mormoderen Maren Jepsdatter Løfting var af slægten Løfting fra Silstrup, søster til Jeppe Thomas Jepsen på Ø. Søgård i Nors.

Om hustruen, se plade nr. 3, om to døtre, se nr. 8 og 11.

2. 1848.

Af kjerlige Hænder til varig Ihukommelse lagdes denne Plade paa Kisten som gemmer Støvet af den hæderlige og agtbare Gaardmand

Christen Andersen Færggaard

af Thorsted, født d. 17de Septembr Aar 1792. Gift første Gang Aar 1821 med *Maren Katrine Kappel* af Thorsted, hvilket Ægteskab varede 10 Aar og blev velsignet med 3 Sønner. Gift 2den Gang Aar 1831 med hans efterladte Hustrue *Ane Larsdatter*, der deelte Livets Sorger og Glæder med ham i omtrent 16 Aar og blev Moder til 3 Døttre. Hans Livs Aften indtraf den 3de Februar 1848 efter et velført Liv af 55 Aar, 4 Maaneder og 17 Dage. Denne agtværdige Mand maatte taale flere Modgangsød i Livet, især da han maatte udholde den haarde Operation

under sit Beens Afsættelse og var ham et Kors sit hele Liv.

(Vers)

Form som nr. 1. Noget defekt.

Christen Andersen Færggaard var født i Færggård i Tvorup sogn, søn af Anders Clemensen og Johanne Christensdatter. Oldefaderen Anders Clemensen i Færggård var født i Ø. Vandet.

Christen Færggaards første hustru *Maren Cathrine Andersdatter Kappel*, f. 1786 død 1831, var datter af Anders Christensen Kappel og hustru Maren Pedersdatter Faartoft, hvis slægt også stammede fra Ø. Vandet (Se plade nr. 11). Anders Kappels moder Karen Poulsdatter Knakkegaard var født i Ø. Vandet, hendes fader var fætter til Anders Clemensen d. æ. i Færggård. Den ældre slægt Kappel i Torsted stammede fra Jens Christensen Kappel, f. i Rær ca. 1663 død 1728 i Torsted. Han havde sejlet på Norge og blev senere gårdmand i Torsted. Foruden sin egen gård ejede han ved sin død flere ejendomme.

Om Chr. Færggaards anden hustru, se plade nr. 5.

3. 1849.

Af Erkjendtlighed og Skjønsmøhed lagdes denne Plade paa Kisten, der gjemmer Støvet af den Hæderlige Enkekone

Ane Margrethe Peders Datter

fød i Skjoldborg 1771, gift første Gang 1798 med *Christen Søndergaard* i Tilsted. Frugten af dette Ægteskab vare to Sønner. Gift 2den Gang 1801 med *Thomas Christensen Westergaard* med hvem hun blev Moder til 6 Børn 2 Sønner og 4 Døttre. Hun døde i Thorste den 25 Mai 1849 efter at have Levet omtrent 78 Aar.

(Vers)

Form som nr. 1.

Anne Margrethe Pedersdatter Morsing, født i Skjoldborg 1770, datter af Peder Poulsen Morsing og hustru Anne Andersdatter, viet 1797 i Skjoldborg til *Christen Nielsen Søndergaard* i Søndergård i Tilsted, født 1749, død 1800, søn af Niels Andersen Søndergaard og hustru Maren Edvardsdatter, Galtrup, som var søster til Diderik Edvardsen Galtrup, købmand i Thisted, senere ejer af Højris på Mors og til Niels Edvardsen Galtrup, selvejer i Tilsted og ejer af flere gårde. Deres fader Edvard el. Evert Galtrup, havde i hvert fald én broder i Norge, en anden, Christen Nielsen Krogh, var præst ved hospitalet i Ålborg.

En søn af Anne Margrethe Morsings første ægteskab var Niels Christensen, kaldet Westergaard efter stedfaderen. Han boede i Baun, Skinnerup sogn.

1801 blev Anne Margrethe Morsing viet i Tilsted til Thomas Christensen Westergaard af Torsted. (Se plade nr. 1). De boede først i Søndergård, men overtog ca. 1804 hans fødegård i Torsted.

4. 1850.

Til af skjønssomme Hænder lagdes denne Plade paa Kisten der gjemmer Støvet af den agtbare Gaardmand

Peder Jensen Helleberg

født i Tvorup i Vang Sogn 1791

Gift . . . *Dorthe Andersdatter* med hvem

Sorg og Glæde

Oval, hvælvet skriftplade 25 x 38 cm stående i halvrosen af laurbærblade. Pladen omgivet af en laurbærkrans med enkelte egeblade. Topstykke en urne, kronet af et kors og støttet af to knælende engle. Vasefod.

Pladen sort med hvid skriveskrift.

Peder Jensen Helleberg, født i Tvorup 1789 (ikke 1791) død i Torsted 1850, søn af Jens Pedersen Helleberg og Maren Jensdatter, var gift med *Dorte Andersdatter*, født i Hundborg sogn 1791, død i Torsted 1883, datter af Anders Jensen Bang og Else Christensdatter.

5. 1853.

Af kjærlige og taknemmelige Hænder lagdes denne Plade paa Kisten, der gjemmer Støvet af den hæderlige og agtbare Kone

Ane Lars Datter Færggaard

fød i Thorsted den 23de Juli 1797. Gift Aar 1831 med *Christen Andersen Færggaard*, hvilket Ægteskab varede i 16 Aar og blev velsignet med tre Døttre. Hun døde i Thorsted den 22. Marts 1853 i en Alder af 55 Aar og 8 Maanedere.

(Vers)

Urneformet hvælvet skriftplade, 24 x 35 cm, omgivet af egekrans med spredte blade og agern. Topstykke en opgående sol med pålodet "fritsvævende" sommerfugl, omgivet af en laurbærkrans. Trappeformet fod.

Pladen hvid med sort skriveskrift.

Anne Larsdatter var datter af Lars Jacobsen og Mette Christensdatter Spanggaard. Faderen var født i Vang 1764, død 1845 i Torsted, søn af Jacob Madsen, kaldet Skomager, og Anne Larsdatter Zimerach. En halv søster til ham, Helvig Larsdatter, født 1799, var gift med lærer Søren Abrahamsen i Vang, en fætter var lærer i Torsted, se plade nr. 7. En af Anne Larsdatters brødre, Jens Larsen, var lærer i Jebjerg.

Om hendes mand, se plade nr. 2.

Mindeplade nr. 5.

6. 1854.

Af Kjærlige og taknemmelige Hænder nedlagdes denne Plade paa Kisten, der gjemmer Støvet af den i Livet hæderlige og agtbare Gaardmand

Niels Henriksen

født i Nørre Skjoldborg den 11. Febr 1797 Gift 1835 med hans nu efterladte Hustrue *Ingerborg Jens Datter* med hvem han delte Livets Glæder og Sorger i 29 Aar og i hvilket Lykkeligt Ægteskab de bleve velsignede med 12 Børn, 5 Sønner og 7 Døttre, der alle Leve. Efterat han i mange Aar havde Lidt af Steensmerter og især i de sidste 10 Uger bortkaldtes han til et bedre Liv den 24. Novbr 1854.

(Vers)

Oval, hvælvet skriftplade, 28 x 35 cm, omgivet af krans, bestående af en enkelt række egeblade. Topstykke en urne (med malede forglemmegejer), omgivet af laurbærkrans. Vasefod.

Pladen hvid med sort skriveskrift.

Niels Henriksen Westergaard var søn af Henrik Jensen Westergaard og Maren Jensdatter. Hans hustru var født på Vester Nordentoft (Sønder

Nordentoft) 1801, datter af Anne Christensdatter Bach og Jens Christensen af Skjoldborg. "som skal være død på Frederiks Hospital i København efter udløsning af engelsk fangeaskab."

Niels Henriksen ejede først Nordentoft og blev derfor undertiden kaldt *Nordentoft*, et navn, som arvedes af hans børn.

7. 1862.

I denne Kiste gjemmes den forkrænkelige Deel af entlediget Skolelærer og Kirkesanger

Christen Jensen

i Thorsted. Han fremkaldtes til Livet i Wang, d. 3. October 1795. Aar 1828 demiteredes han fra det Kongelige Skolelærer-Seminarium i Snedsted, og samme Aar ansattes han som fast Skolelærer og Kirkesanger for denne Menighed, i hvilken Egenskab han fungerede her i 32 Aar. Med hans dybsørgende efterladte Hustru *Ane Andersdatter Hove* deelte han trofast og kærligt Livets Vee og Vel i omtrent ligesaa lang Tid og Frugten af dette Ægteskab var de 3de Børn, der sørgede ved hans Baare, samt 1 Søn, der for længst er hedengangne, og har modtaget Faderen i Evigheden. Efter længere Tids Svaghed og 3 Dages stadig Sygeleie, endt han ved en stille Død sit daadrige Liv her den 17 Januar 1862. Han var saavel som Embedsmand betragtet, som og i det private Liv en tro Arbejder i Herrens Viingård, hvorfor ogsaa vi tør nære det sikre Haab for ham, at Herren af sin Naade nu har tildeelt ham en tro Tjeners salige Lod.

(Vers)

Fred være med Dit Støv.

Oval, hvælvet skriftplade, 34 x 42 cm, omgivet af bred egekrans. Topstykket defekt, støttet af buer af laurbærgrene. Vasefod.

Pladen hvid med sort skriveskrift.

Christen Jensen var søn af Jens Madsen Smed og Kirsten Christensdatter i Vang, fætter til Lars Jacobsen i Torsted, se plade nr. 5. En broder, Anders Christian Jensen, født 1804, var lærer i Villerslev. Jens Madsen Smeds moder, Maren Jensdatter Kappel, var født i Rær, hendes søster Johanne var gift med Laurits Madsen Hundborg, degn i Nors 1726-46.

Anne Andersdatter Hove, født 1804 i Vang, død 1877, var datter af Anders Christensen Hove og Birte Marie Andersdatter. Anders Hove var fætter til Christen Jensen, idet hans moder, Anne Madsdatter, var søster til Jens Madsen Smed.

8. 1862.

Denne Plade lagdes paa Kisten, der gjemmer Støvet af Gaardeier

Erik Christian Pedersen Nørgaard

Mindeplade nr. 8.

i Thorsted. Han fødtes til Verden i Tømmerby i Decbr 1803. I en Række af Aar opholdt han sig i hjemme hos sine Forældre og gik dem tilhaande med Raad og Daad, indtil han naaede en Alder af omtrent 28 Aar, da han flyttede til Skinnerup for at modtage Gaard til Arv og Eie. I April 1838 indlod han sig i Ægteskab med sin nulevende sørgende Enke *Ane Kathrine Thomsen* af Thorsted, med hvem han tro indtil sidste Øieblik deelte Livets Sorger og Glæder, hvorfor han ogsaa tilligemed hans 4re efterladte Børn, 3 Sønner og 1 Datter, - en femte, en Søn, modtager hans hedengangne Sjæl, saa haabe vi, i de Evige Boliger, - ved hans Ligbaare beklage Tabet af en kjær og venlig Mand og Faders pludselige Bortgang. - Hans Vandel blandt os her i Prøvens Land har stedse været stille og gudhengiven, saa vi ere forsikkrede om, at han efter endt Lidelser, ikke paa Sygeleiet, men dog baaret sin beskikkede Deel, og baaret disse med Taalmodighed i Tillid til Gud, ifølge Herrens velsignelsesrige Naade er gaaet hjem til den sande himmelske Hjem, som Frelseren paa Vandringerne heneden lovede Sine, men tilføiede ogsaa, at det skulle skee gennem Trængsel og Lidelser. Den 21. Mai endte han sin Bane her paa Jorden i en Alder af omtrent 60 Aar.

(Vers)

Skriftpladen bred, hvælvet, "firkantet" oval, 35 x 42 cm, omgivet af flad, spidstunget ramme med påloddede s-formede ornament. Foroven og forneden to brede, fremadbuede voluter, på hver side to ud- og opadrettede spiralsnoede bånd. Hele mindepladen 55 x 66 cm.

Pladen hvid med sort skriveskrift.

Erik Christian Pedersen Nørgaards forældre Peder Christensen Jepsen og Maren Eriksdatter blev gift i Tømmerby 1804. Blandt fadderne var Niels Jepsen og Christen Christensen fra Ty (rimeligvis fra Skinnerup).

Erik Nørgaards hustru *Anne Cathrine Thomasdatter* var født 1807 i Torsted, datter af Thomas Christensen Westergaard og Anne Margrethe Pedersdatter Morsing. Se plade nr. 1 og 3. Hun døde 1906.

9. 1866.

Minde om den for sin retskafne Vandel for sin utrættelige Flid og opofrende Færd i Livet agtede nu i Herren hensovende Mand

Bærtel Andersen

han var Søn af Gaardmand Anders Kjærgaard og Hustru Engermarie Bærtelsen af Kjærgaard i Tveds, født sammesteds d. 8. Mai 1823. Mest af sin Tid henlevede han i Fødehjemmet, hvorefter han købte sin nuværende Bolig i Torsted. Giftede sig den 3. Novem 1865 med Pigen Ane Christensen af Skousted med hvem han i den korte tid de levede sammel, stedse fandt en trofast og Kjærlig Ægtefælle. Mæt af Dage hensov han d. 18. December 1866.

(Vers)

Oval, hvælvet skriftplade, 24 x 38 cm, i flad ramme med svejftninger, udklippet af zinkplade.

Pladen sort med hvid skriveskrift.

Bertel Andersen Kjærgaards fader Anders Nielsen Kjærgaard var søn af Niels Westergaard Dige i Kjærgård og hustru Dorthe Nielsdatter Kjærgaard, hvis broder, Peder Nielsen Kjærgaard, boede i Torsted og var farfader til Peder Jensen Kjærgaard, se plade nr. 11.

Hans hustru *Anne Christensdatter Krog* var født i Vigsø 1835, død i Torsted 1897, datter af Christen Købmand Pedersen Krog og Maren Bertelsdatter. Hun blev gift igen 1867 med Søren Christensen Skaarup, født 1837 i Vorring, død 1900 i Torsted.

10. 1868.

Gravminde over pige

Mariane Pedersen

født i Thorsted død sammesteds d. 18. Marts 1868

Skriftpladen rektangulær med afrundede hjørner, 25 x 35 cm, omgivet af egekrans. Topstykke en urne, kronet af kors og støttet af engle. Vasefod.

Pladen sort med hvid skriveskrift.

Mariane Pedersen var født 1847, datter af Peder Jensen Kjærgaard, se plade nr. 11.

11. 1871.

Gravskrift over afdøde Gårdmand

Peder Jensen Kjærgård,

født i Thorsted den 11 December 1797. Han var to Gange gift: først med *Ane Marie Andersdatter* fra Thorsted; med hende levede han sammen i 5 År uden Børn. Han var da Enkemand i 7 År og indgik så Ægteskab med hans nulevende Enke *Dorthe Marie Thomasdatter*, også fra

Mindeplade nr. 11.

Thorsted; hun blev ved ham Moder til 2 Sønner, og en Datter er gaet ind til Vorherres Glæde. Begge Sønner og en Sønnekone leve. Han var en stille, blid og kærlig Mand og Fader, en hæderlig og agtværdig Mand i sin Færd og Vandel, derfor skal hans (Minde) kærligst bevares. De sidste halvandet År af sit Liv var han svagelig, og efter flere Ugers Sygeleie, under hvilket hans Kones og Børns Kjærlige Hænder pleiede den, den kjære Gamle, hensov han stille, blidt og rolig, den 18 Januar 1871, 73 År. - Det er vort stille Håb, vor faste Tro og vor inderlige Bøn vor Herre og Frelser i sin Naade har åbnet Himmelsdøren for ham til Fredens skjønne Fædreland og at vi der må samles med ham i Jesu Navn og i Jesu Kjærlighed.

(Vers).

Oval, hvælvet skriftplade, 30 x 42 cm, flankeret af to engle i relief med palmegrene og laurbærguirlander i hænderne. Topstykke et kors, omgivet af en halvkreds af vingede englehoveder i relief. Mellem side-

og topstykke på hver side to ud- og nedadrettede spiralsnoede bånd. Vasefod.

Pladen hvid med sort, gotisk skrift, å bruges oftest i stedet for aa.

Peder Jensen Kjærgaard var søn af Jens Pedersen Kjærgaard og Maren Nielsdatter Faartoft, som var født i Lille Tøfting. Jens Pedersen Kjærgaards fader, Peder Nielsen Kjærgaard, var født i Kjærgaard i Tved, se plade nr. 9.

Anne Marie Andersdatter Hove, født 1766 i Øster Djernæs., død 1836, var datter af Anders Christensen Hove og Maren Olesdatter. Hun blev 1806 gift med Peder Christensen Hulgaard af Torsted, der døde 1827, hvorefter hun 1828 blev gift med Peder Jensen Kjærgaard. Hun var 62, han 31 år.

Efter hendes død giftede Peder Kjærgaard sig med *Dorthe Marie Thomasdatter Westergaard*, født 1812, død 1881, datter af Thomas Christensen Westergaard, se plade nr. 1.

12. 1871.

Gravminde over hedengangne agtbare Gaardmand

Niels Kjærgaard Andersen

Han blev født i Thorsted Februar 1820 af Kristelige og Kierlige Forældre, der til Giengæld i deres Alderdom fandt en trofast Støtte i denne her Afdøde. I Aaret 18. indlod han sig i Ægteskab med den nu dybts ørgende Ægtefælle daværende unge Pige Ane Marie Madsen af Skaarup, hvilket Ægteskab blev velsignet af Herren med 7 Børn, 5 Sønner og 2 Døtre, af hvilke 1 Søn og 1 Datter modtage ham hisset og som sine sidste Dage ofte ytrede Længsel efter at samles med. Han var trofast Ægtemand, altopofrende Fader for sine Børn, deres Vel laa ham stedse paa Sinde. Han vil derfor dybt savnes af disse Efterlevende Ogsaa af Brødre, Søstre og Venner, som kjendte hans ædelmodige Sindelag vil i ham tabe en trofast Broder og Ven. Han var agtet og æret af sine Medborgere, hvilket de mange Tillidshverv, han var bæret med, noksom bevise. Ved en brat Død gik han bort fra os i sit 51de Aar d. 27. Marts 1871.

Skriftpladen rektangulær med afrundede hjørner, 30 x 42 cm, omgivet af egekrans. Topstykke en lyre. Vasefod.

Pladen sort med hvid skriveskrift. Indskriften nu vanskelig at læse, ovenfor gengivet efter ældre afskrift.

Niels Kjærgaard Andersen var søn af Anders Jensen og Kirsten Marie Larsdatter Hørsted, opkaldt efter en barnløs fasters mand, Niels Pedersen Kjærgaard, broder til Jens Pedersen Kjærgaard, se plade nr. 11.

Ane Marie Madsdatter, født 1822 i Skårup, Sjørrind sogn, død 1884, var datter af Mads Pedersen og Anne Christensdatter Møller.

Se iøvrigt årbog 1957, s. 201 ff.

(Kilde: Historisk Årbog for Thisted amt 1959, side 102-117)